

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра економічної теорії та конкурентної політики

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 6 від «07» 02 2020 р.)

Ректор



А. А. Мазаракі



ТЕОРІЯ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ
INDUSTRIAL ORGANIZATION THEORY/

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Герасименко А.Г., д-р екон. наук, проф.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та конкурентної політики 11.02.2020 р., протокол № 12.

Рецензенти:

Лагутін В.Д., д-р екон. наук, проф.;

Хоменко І.Б., к.е.н., комерційний директор ПП «Массімо Карто Україна»

Навчально-методичне видання

**ТЕОРІЯ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ
INDUSTRIAL ORGANIZATION THEORY**

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Теорія галузевих ринків» призначена для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії у галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Програму підготовлено відповідно Національної рамки кваліфікацій, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України №1341 від 23 листопада 2011 року (зі змінами і доповненнями), Стандарту вищої освіти КНТЕУ зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньо-наукової програми третього рівня вищої освіти КНТЕУ 292 «Міжнародні економічні відносини».

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни є набуття майбутніми фахівцями глибокого розуміння закономірностей функціонування галузевих ринків та конкурентної поведінки фірм, засвоєння теоретичних та методологічних засад аналізу різних типів структур галузевих ринків та дослідження можливості їх регулювання заради суспільного добробуту.

Досягненню мети підпорядковуються такі *завдання дисципліни*:

- засвоєння сутності понять та категорій теорії галузевих ринків;
- опанування методологією дослідження меж ринку та ринкової структури;
- з'ясування змісту та джерел ринкової влади, її індикаторів;
- вивчення особливостей поведінки фірми на ринках недосконалої конкуренції, аналіз закономірностей прийняття фірмою оптимізаційних рішень;
- опанування методики дослідження бар'єрів для потенційної конкуренції;
- формування системних знань щодо способів конкуренції на ринку та у виробничій вертикалі;
- опанування методики аналізу статичних та динамічних моделей поведінки домінуючої фірми, особливостей олігополістичної взаємодії на галузевих ринках;
- з'ясування змісту та способів товарної диференціації, її впливу на систему конкурентних відносин на ринку;

- опанування інструментарію управління інформаційною асиметрією;
- усвідомлення векторів впливу науково-технічного прогресу на розвиток конкуренції та ринкові позиції фірм – конкурентів;
- ознайомлення з теоретичними основами регулювання галузевих ринків.

Предметом вивчення дисципліни є принципи організації галузевих ринків та методи їх дослідження.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Передумовою вивчення дисципліни «Теорія галузевих ринків» є знання та навички здобуті під час вивчення з дисципліни «Економічна теорія», насамперед, такої її складової як «Мікроекономіка».

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Теорія галузевих ринків» забезпечує оволодіння студентами фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітньо-науковою програмою третього рівня вищої освіти 292 «Міжнародні економічні відносини»:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Фахові компетентності за освітньою програмою		
ФК1	Здатність демонструвати глибокі знання сучасних теоретичних, методологічних та методичних засад функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин	1, 3-8
ФК 7	Здатність до дослідження, порівняння, узагальнення, генерування основних економічних концепцій з ідентифікацією тих економічних учень та доктрин, які дозволяють поглибити аналіз світогосподарських процесів і форм міжнародних економічних відносин	1-9

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Програмні результати навчання за освітньою програмою		
ПРН 7	Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин	1, 3-8
ПРН 13	Проводити дослідження основних економічних концепцій з метою ідентифікації економічних учень та доктрин, які дозволяють поглибити аналіз світогосподарських процесів і форм міжнародних економічних відносин	1-9

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ до Теорії галузевих ринків. Методологія детермінації релевантного ринку.

Фірма, галузь і ринок: співвідношення понять. Еволюція наукових поглядів на економічну природу фірми. Основні концепції фірми: технологічна, контрактна, стратегічна. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД). Галузевий ринок. Товарний ринок.

Становлення та основні етапи розвитку теорії галузевих ринків як науки. Методологічні засади дослідження галузевих ринків. Парадигма «структура – поведінка – результат». Протистояння Гарвардської та Чиказької школи економіки в теорії галузевих ринків.

Теорія галузевих ринків як основа маркетингових досліджень. Застосування теорії галузевих ринків в антимонопольному аналізі та дослідженнях стану конкурентного середовища. Розробка конкурентних стратегій фірми на ринках з різними структурними передумовами конкуренції.

Товарні, територіальні (географічні) та часові межі ринку. Релевантний ринок. Розширений експертний аналіз меж ринку за Методикою дослідження монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку. SSNIP-тест (тест невеликого, але помітного і тривалого підвищення ціни). Перехресна еластичність попиту. Кореляційний аналіз меж релевантного ринку. Ступінь відкритості ринку.

Місткість релевантного ринку: економічний зміст та методика оцінки. Структура ринку.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3, 4.

Додатковий: 5, 12, 15, 18, 22, 27, 31.

Інтернет-ресурси: 39, 40, 42, 43.

Тема 2. Ринкова концентрація та ринкова влада

Ринкова концентрація: сутність та індикатори виміру. Коефіцієнт ринкової концентрації. Індекс Херфіндаля-Хіршмана. Коефіцієнт Холла – Тайдмена. Дисперсія ринкових часток та коефіцієнт їх варіації. Індекс Джині. Крива Лоренца. Ентропія ринкових часток.

Економічний зміст та ознаки ринкової влади. Джерела ринкової влади: структурні (диференціація товарів, еластичність попиту, ринкова концентрація, бар'єри для потенційної конкуренції) та інституційні (інформаційна асиметрія, державне регулювання, соціальний капітал).

Показники ринкової влади: коефіцієнт Бейна, коефіцієнт Лернера, коефіцієнт Ротшильда, коефіцієнт Папандреу, коефіцієнт Тобіна. Методики їх оцінки. Індекси ключового постачальника та залишкової пропозиції як індикатори рівня ринкової влади на стратегічно важливих ринках.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3, 4.

Додатковий: 5, 11, 14, 18, 19, 24, 27, 30.

Нормативно-правові акти: 34, 38.

Інтернет-ресурси: 39, 40.

Тема 3. Монопольні ринки

Сутність та ознаки монополії. Монопольна влада. Монопсонія. Білатеральна монополія. Природна монополія. Відкрита і закрита монополія.

Бар'єри входження в ринок. Підходи Дж. Бейна та Дж. Стіглера до визначення змісту бар'єрів входження в ринок. Класифікація бар'єрів. Критерії оцінки рівня бар'єрів входження в ринок: ймовірність, достатність та вчасність входження в ринок. Методика оцінки рівня бар'єрів входження в ринок. Індикатори рівня бар'єрів входження в ринок. Бар'єри виходу з ринку.

Стратегії монополістичного ціноутворення. Модель максимізації прибутку. Модель стримуючого ціноутворення. Цінова дискримінація. Мотиви та умови ефективної цінової дискримінації. Типи та моделі цінової дискримінації. Принцип самостійного відбору. Лінійне й нелінійне ціноутворення. Пікове, сезонне ціноутворення. Міжчасова цінова дискримінація. Пов'язані продажі.

Втрати суспільного добробуту від ринкової влади. X-неефективність. Перерозподіл багатства в країні.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3, 4

Додатковий: 5, 8, 9, 10, 11, 14, 19, 27, 28.

Нормативно-правові акти: 34, 35, 37, 38.

Інтернет-ресурси: 39, 45.

Тема 4. Конкуренція у виробничій вертикалі

Вертикальна структура галузі. Верхньо- та нижньосуміжні ринки. Моделі організації вертикальної структури галузі. Вертикальне ціноутворення в моделях конкуренції, моносонії та білатеральної монополії. Урівноважуюча влада. Купівельна потужність як індикатор ринкової влади покупця. Коефіцієнт купівельної потужності. Переговорна сила.

Сутність та мотиви вертикальної інтеграції. Проблема множинної маржиналізації. Теорія монопольних важелів і перекриття доступу до ринку. Обмеження цінової конкурентоспроможності конкурентів на нижньосуміжному ринку.

Вертикальні обмеження: територіальні обмеження, ексклюзивне партнерство, продаж з навантаженням, підтримка роздрібних цін (максимальних чи мінімальних). Ефект безбілетника.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 4.

Додатковий: 11, 12, 14, 19, 22, 24, 27.

Нормативно-правові акти: 34, 35

Інтернет-ресурси: 42.

Тема 5. Конкуренція на олігопольних ринках

Сутність та ознаки олігополії. Стратегічна поведінка. Види олігополії. Вибір стратегії домінування. Коефіцієнт структурного лідерства. Індекс Лінда.

Одноосібне домінування. Модель домінуючої фірми. Короткозоре та стримуюче ціноутворення. Бар'єри розширення випуску фірм конкурентної периферії. Модель Бейна. Модель Модільяні. Модель Гаскіна. Хижацьке ціноутворення. Розмноження торговельних марок.

Структурні передумови колективного домінування. Сутність та способи колективного домінування. Картель. Змова. Координація конкурентних стратегій в рамках спільного підприємства. Свідомий паралелізм (паралельна поведінка). Координаційна здатність ринку. Теорія фокальних точок Т. Шеллінга. Джерела та критерії оцінки координаційної здатності. Методика оцінки координаційної здатності ринку. Наслідки колективного домінування для суспільства та учасників колективного домінування.

Некооперативна олігополія. Моделі олігополістичної Q-конкуренції: модель Курно, модель Штакельберга. Моделі олігополістичної P-конкуренції: модель Бертрана, модель Еджворта модель жорсткості цін (ламаної кривої попиту).

Типи економічної ефективності: виробнича ефективність (Х-ефективність), розподільча (алокативна) ефективність, динамічна (адаптивна) ефективність. Структурні передумови досягнення ефективності.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3, 4

Додатковий: 10, 11, 14, 19, 21, 25, 27, 28, 31

Нормативно-правові акти: 34, 38.

Інтернет-ресурси: 42.

Тема 6. Диференціація товарів

Монополістична конкуренція і диференціація товарів. Вибір суспільства між різноманітністю і вартістю одиниці блага. Класифікація видів диференціації товарів: товарна й територіальна, горизонтальна й вертикальна.

Моделі просторової диференціації: модель лінійного міста Г. Хотеллінга, модель кругового міста С. Салопа. Перепозиціонування магазинів і нішеве входження в ринок.

Товар як сукупність споживчих характеристик. Модель Ланкастера. Функції корисності і ефективна межа споживчих характеристик. Крива залишкового попиту на продукт в моделі Ланкастера.

Вертикальна диференціація. Модель Саттона і нові комбінації «ціна-якість». Застосування моделі на різних типах ринків за характером зміни витрат на підвищення якості товару. Рекламомісткі ринки.

Премія диференціації як індикатор міри ринкової влади, породженої диференціацією. Коефіцієнт ефективності диференціації.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3

Додатковий: 5, 11, 19, 20, 21, 24, 27, 28.

Тема 7. Інформаційна асиметрія та реклама

Інформація як економічний ресурс. Види інформації. Властивості інформації як ресурсу. Інформаційна асиметрія.

Асиметрія в розподілі інформації між конкурентами. Маніпулювання інформацією: блеф, сигналізування, репутаційні ігри. Динамічна гра Р. Селтена щодо входження в ринок для домінуючої фірми та потенційного конкурента різної сили (фінансової міцності). Рівновага Баеса. Класифікація стратегій управління інформацією при входженні в ринок.

Асиметрія в розподілі інформації між продавцем і споживачем. Дисперсія цін. Витрати пошуку та витрати переключення. Модель «пастка для туристів». Модель ринку лимонів Дж. Акерлофа. Згортання ринків.

Сутність та види реклами. Дія реклами в горизонтальній та вертикальній площині галузевого ринку. Теорема Дорфмана-Стейнера. Переконаюча реклама як засіб підвищення резервної ціни товару. Вплив переконуючої

реклами на суспільний добробут. Інформативна реклама: реклама про ціни і диференціююча реклама. Фантомна диференціація. Класифікація товарів за способом перевірки рекламної інформації.

Бар'єри споживчого переключення. Бар'єр звички. Технологічні стандарти. Довгострокові контракти. Витрати переключення як індикатор величини бар'єру споживчого переключення.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3.

Додатковий: 6, 11, 12, 19, 20, 21, 24, 27, 28, 31

Нормативно-правові акти: 33, 36.

Інтернет-ресурси: 39.

Тема 8. Науково-технічний прогрес та інновації у конкурентній боротьбі

Монополіст-новатор у працях Й. Шумпетера і С. Літлчайлда. Структурні передумови динамічної ефективності ринку. Матриця інноваційної активності. Зростання альтернативної вартості поліпшуючих інновацій. Підпорядкування інноваційного розвитку цілям формування ринкової влади інноватора.

Патентний захист. Патентна монополія: переваги і недоліки. Патентні перегони. Перехресне ліцензування. Конкурентна імітація. Ефект переваги першого ходу.

Міжчасова конкуренція. Ефект Веблена і динаміка зміни еластичності попиту по мірі переходу блага із групи статусних в групу масових благ. Парадокс Коуза. Моделювання міжчасової конкуренції в моделі кругового міста С. Салопа. Маніпуляція інформацією про динаміку цін. Інновації як спосіб диференціації товару. Стратегія запланованого старіння товару.

Мережеві блага і стандарти. Вплив очікувань споживачів на формування мережі. Критична маса покупців для створення мережі. Залежність від обраної траєкторії (path dependence). Антиконтурентна експлуатація мережі / стандарту. Надмірна інертність та надмірна імпульсивність як стримуючі чинники зміни технології.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3.

Додатковий: 11, 12, 20, 21, 25, 27, 28, 30.

Тема 9. Держане регулювання галузевих ринків

Еволюція конкурентної політики у світі. Становлення американського антитрестівського законодавства та практики правозастосування. Акт Шермана. Акт Клейтона. Акт про Федеральну торговельну Комісію. Акт Харта – Скотта – Родіно. Конкурентна політика в Європейських країнах і Японії. Структуралістський та поведінковий підходи в конкурентній політиці.

Сутність конкурентної політики. Цілі, методи та інструменти антимонопольно-конкурентної політики в Україні. Суб'єкти конкурентної політики в Україні. Антимонопольний комітет України як державний орган із спеціальним статусом. Інтеграція конкурентної політики з іншими видами економічної політики.

Ринкові ефекти макроекономічного регулювання. Вплив фіскальної, монетарної, структурної, регуляторної політики на конкуренцію на окремих ринках. Регулювання природно монопольних ринків. Цінове регулювання. Регулювання умов доступу до ключового ресурсу. Стимулювання розвитку конкуренції в природно-монопольних галузях. Державне галузеве регулювання в сільському господарстві, промисловості, на ринках фінансових та інших послуг.

Моделі зрощення державної і ринкової влади: теорія дорожньої каси, теорія регуляторного захоплення. Теорія бюрократії. Рентоорієнтована поведінка. Модель політичної рівноваги Г. Беккера. Малі і великі групи тиску. Модель Стіглера-Пельцмана. Моделі осілого бандита та бандита-гастролера. Інструменти регуляторного захоплення: митний протекціонізм, державна допомога, цінове регулювання, адміністративні бар'єри входження в ринок.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4

Додатковий: 11-16, 19, 22, 23, 25-27, 29, 30.

Нормативно-правові акти: 32-37

Інтернет-ресурси: 39, 40, 43, 44, 45.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

Основний

1. Герасименко А.Г. *Аналіз і контроль концентрації суб'єктів господарювання: підручник*. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 484 с.¹
2. *Державне антимонопольне регулювання: підручник* / В.Д. Лагутін, Ю.І. Боровик, О.В. Вертелева та ін. За заг. ред. В.Д. Лагутіна. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 480 с.
3. Ігнатюк А.І. *Економіка галузевих ринків: навчальний посібник* К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. 448 с.
4. *Управління у сфері економічної конкуренції: Навчальний посібник у 2 томах. Том 1* / В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко, Л.С. Головка та ін.; За ред. А.Г. Герасименко К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 448 с.

¹Курсивом у списку використаних джерел виділено літературу, представлена в бібліотеці КНТЕУ. Підкресленням – наявну у відкритому доступі у мережі інтернет.

Додатковий

5. Авдашева С.Б., Розанова Н.М. Теория организации отраслевых рынков: Учебник . М.: ИЧП «Издательство «Магистр», 1998. 320 с.
6. Акерлоф Дж. Рынок «лимонов»: неопределенность качества и рыночный механизм. THESIS, 1994. Вып. 5 С. 91-104
7. Антимонопольна діяльність. Підручник. / В.Д. Лагутін, Л.С. Головка, Ю.І. Крегул, та ін.; За ред. проф. В.Д. Лагутіна К. : КНТЕУ, 2005. 580 с.
8. Баумоль В.Дж. Состязательные рынки: мятеж в теории структуры отрасли. Вехи экономической мысли. Теория отраслевых рынков / под общ. ред. А.Г.Слущкого. Т.5. СПб. : Экон. шк., 2003. С. 110–140.
9. Віскузі В. Кіп, Верон Джон М., Гарингтон Джезеф Е. Економічна теорія регулювання та антимонопольна політика. К.: Основи, 2004. 1047 с.
10. Гальперин В.М., С.М. Игнатъев, В.И.Моргунов. Микроэкономика в 2 т. СПб. : «Институт «Открытое общество», 1999. Т.2 501 с.
11. Герасименко А.Г. Ринкова влада: джерела, масштаби, наслідки: монографія К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 600 с.
12. Кабраль Луис М.Б. Организация отраслевых рынков: вводный курс. Мн.: Новое знание, 2003. 355 с.
13. Конкурентна політика держави в умовах трансформації національної економіки: Монографія. / За ред. д-ра екон. наук, проф. В.Д. Лагутіна. – К.: КНТЕУ., 2008. 308 с.
14. Конкуренція і конкурентна політика: категорії та поняття : словник / В.Д. Лагутін, О.О. Бакалінська, О.В. Вертелева та ін.; за ред. В.Д. Лагутіна. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009.
15. Лагутін В.Д., Герасименко А.Г. Галузеві ринки в економічній системі XXI століття, Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2019. № 3 (125). с.5-15
16. Олсон М. Логіка колективної дії. Суспільні блага і теорія груп / М. Олсон / Пер. з англ., післямова С. Слухая. К.: Лібра, 2004. 272 с.
17. Пелих А.С. Экономика отрасли: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. Ростов н/Д.: Феникс, 2005. 448 с.
18. Розанова Н.М. Эффективная организация отрасли: практическое руководство: учеб. пособие М. Издательство «Дело» АНХ, 2009. 416 с.
19. Рой Л.В., Третьяк В.П. Анализ отраслевых рынков : Учебник. - М.: ИНФРА-М, 2008. 442 с.
20. Сучасні форми конкурентної взаємодії суб'єктів господарювання: монографія / За заг. ред. Ж.В. Поплавської. Л. : ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. 201с.
21. Тироль Ж. Рынки и рыночная власть: теория организации промышленности .В 2-х томах. Пер. с англ.- С.-Пб: Экономическая школа. 1996. XLII+745 с.
22. Уильямсон О.И. Экономические институты капитализма: Фирмы, рынки, "отношенческая" контракция СПб. : Лениздат, CEV Press, 1996. 702 с.
23. Формування галузевих ринків України: перехідний період / За ред. д-ра екон. наук, проф. В.О.Точиліна. К.: Фенікс, 2004.

24. Хэй Д. Теория организации промышленности / Д. Хэй, Д. Моррис. [в 2 т.]; Пер.с англ. под ред. А.Г. Слуцкого. СПб.: «Экономическая школа», 1999 – Т.1 – 384 с.; Т.2-592.
25. Черненко С.О. *Конкуренція та ефективність товарних ринків в Україні: Монографія* К.: КНТЕУ, 2006. 168 с
26. Шаститко А.И. *Новая институциональная экономическая теория*. 3 изд., перераб и доп. М.: Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2002. 591 с.
27. Шерер Ф., Росс Д. *Структура отраслевых рынков* М.: Инфра-М, 1997. 698 с.
28. Lambertini L. *Differential Games in Industrial Economics*. Cambridge University Press, 2018, 258 p.
29. Léautier T.-O. and Tirole J. *Imperfect Markets and Imperfect Regulation: An Introduction to the Microeconomics and Political Economy of Power Markets*. Cambridge: MIT Press, 2018. 394 p.
30. Stiglitz J.E. *People, Power, and Profits: Progressive Capitalism for an Age of Discontent* NYC: W. W.Norton&Company, 2019. 371 p.
31. Tremblay V. J., Schroeder E. Tremblay C.H. *Handbook of Behavioral Industrial Organization*, Northampton: Edward Elgar Publishing, 2018. 584 p.

Нормативно-правові акти:

32. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1994 р. № 3659-ХІІ (зі змінами та доповненнями) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/113535>
33. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/100602>
34. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 р. № 2201-ІІІ (зі змінами та доповненнями) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/100571>
35. Про природні монополії: Закон України від 20 квітня 2000 р. № 1682-ІІІ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>
36. Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
37. Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: Указ Президента України від 10.09.2014 № 715/2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/715/2014>
38. Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку: затв. розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 р. № 49-р – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/86796>

Інтернет-ресурси

39. Офіційний веб-сайт Антимонопольного комітету України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amcu.gov.ua>
40. Офіційний веб-сайт Державної регуляторної служби України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/>
41. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
42. Офіційний веб-сайт Міжнародної мережі з питань конкуренції. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internationalcompetitionnetwork.org>
43. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
44. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua/>
45. Офіційний веб-сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nerc.gov.ua/>